

Asia: VN/20253/2024

Lausuntopyyntö: Fossiilittoman jouston työryhmän loppuraportti

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Elisan lausunto TEM:n fossiilittoman jouston työryhmän loppuraporttiin

Fossiilittoman jouston tukimekanismin valmistelu on tärkeä ja ajankohtainen askel kohti kestävämpää ja toimitusvarmaa sähköjärjestelmää. Elisa Oyj haluaa kiittää työ- ja elinkeinoministeriötä siitä, että fossiiliton jousto on nostettu esiin ja että sen tukemiseksi etsitään konkreettisia ratkaisuja. Samalla on kuitenkin tärkeää tarkastella kokonaisuutta kriittisesti ja varmistaa, että suunniteltu mekanismi palvelee mahdollisimman hyvin koko energiajärjestelmän ja siten asiakkaiden sekä yhteiskunnan tarpeita.

Jotta järjestelmä toimisi mahdollisimman hyvin, on tärkeää katsoa kokonaisuutta laajemmin. Sähkön riittävyttä ei voi turvata pelkästään lisäämällä tuotantoa, vaikka sähköjärjestelmän kehittämisessä tulee huomioida myös harvinaiset kriittiset sääolosuhteet kuten pitkät tuulettomat jaksot. On olennaista korostaa, että joustoratkaisuja tulee kehittää tasapuolisesti kolmelta suunnalta: sähköntuotannosta, erikseen joustoa varten varatuista ratkaisuista (kuten energiavarastoista) sekä sähkönkulutuksen ohjauksesta eli kulutusjoustosta. Jos tarkastelu ja tuki keskittyvät liiaksi vain tuotantoon, vaarana on, että järjestelmän kokonaisjoustokyky jää vajaaksi. Kulutuksen jousto - erityisesti uuden, älykkään ja ohjattavan kulutuksen osalta - tarjoaa merkittäviä mahdollisuuksia, joita ei tule sivuuttaa.

Ehdotetussa mallissa tuettava tuotanto osallistuu sähkömarkkinoille ja tällöin sillä on vaikutus markkinaehtoiseen tarjontaan, esimerkiksi akkuvarastoihin. Markkinavaikutuksia ei ole arvioitu laajasti. Pahimmillaan tuki vähentää vastaavan määrän markkinaehtoista joustokapasiteettia, jolloin vaikutus toimitusvarmuuteen on nolla.

Pidämme erittäin keskeisenä tarkempaa arviointia vaaditusta tuotannon yhtäjaksoisesta kestosta. Useimmiten huippukulutus kestää aamu- tai iltapäivisin muutamia tunteja. Ehdotuksessa vaatimus on vähintään 18 tuntia, mutta perustelut tälle jäävät ohuiksi. Vaikuttaa, että esimerkiksi akut halutaan sulkea pois tällä vaatimuksella.

Raportin luvut 2.1 ja 2.2 käsittelevät alustavaa jouston tarpeen arviointia, mutta niiden taustaoletukset jäävät liian vähälle huomiolle. Erityisesti olisi tärkeää avata, miten kulutuksen kasvua on mallinnettu ja mitkä ovat oletukset sekä uuden, että olemassa olevan kulutuksen joustavuudelle tulevaisuudessa.

Elisan näkemyksen mukaan merkittävä osa uudesta sähkönkulutuksesta -kuten sähköinen lämmitys, sähköajoneuvojen lataus ja teollisuuden uudet prosessit- on luonteeltaan joustavaa. Lisäksi olisi tärkeää tuoda esiin, millaista joustokapasiteettia sähköjärjestelmässä jo nyt on käytettävissä nimenomaan joustotarkoituksiin. Nämä tekijät vaikuttavat olennaisesti siihen, kuinka suuri lisäkapasiteetin tarve todellisuudessa on.

Luvussa 3.3 esitetyt johtopäätökset tuotantopuolen joustokestorojoista nojaavat näihin samoihin oletuksiin. Koska taustatietoa ei ole riittävästi avattu, johtopäätösten perusteltavuus jää heikoksi. On tärkeää, että mallinnuksen läpinäkyvyyttä parannetaan, jotta päätöksenteon pohjaksi saadaan luotettavaa ja tasapainoista tietoa.

Huoltovarmuuden näkökulmasta (luku 3.5) olisi hyödyllistä laajentaa tarkastelua sähköverkon ulkopuolelle ja huomioida muu yhteiskunnan toiminta. Esimerkiksi paikallinen sähköntuotanto tai akkuvarastot voivat parantaa myös muun kriittisen infrastruktuurin, kuten tietoliikenteen, toimintavarmuutta. Tällaiset vaikutukset tulisi huomioida pisteytyksessä ja investointien priorisoinnissa.

Luvussa 3.6.1 esitetty viiden megawatin minimikapasiteettivaatimus herättää huolta. Näkisimme, että yli yhden megawatin yksittäiset kohteet tulisi kelpuuttaa suoraan. Lisäksi olisi varmistettava, että alle yhden megawatin kohteissa aggregointimahdollisuus toteutuu tosiasiasuhteessa muihin tukimekanismin ehtoihin. Hajautettujen ratkaisujen mahdollistaminen on tärkeää sekä teknologisen monimuotoisuuden että alueellisen tasa-arvon näkökulmasta.

Luvussa 3.7.2 olisi hyvä tarkentaa, miten markkinoille osallistumisen vaatimukset soveltuvat sekä kulutusjousto on että erikseen joustoa varten rakennettuihin ratkaisuihin, kuten energiavarastoihin. Näiden toimijoiden toimintalogiikka ja tekniset ominaisuudet eroavat tuotantokapasiteetista, joten yhdenmukaiset vaatimukset eivät välttämättä ole tarkoituksenmukaisia.

Lopuksi on syytä huomauttaa, että koko tukiehdotus rakentuu pitkälti oletukseen sähkön joustamattoman kysynnän voimakkaasta kasvusta. Yhtään kysyntäskenaariota ei kuitenkaan ole avattu tai analysoitu. On tärkeää palata perusteisiin: miten kulutuksen uskotaan kasvavan, ja miten sen joustavuus kehittyy? Ilman tätä tarkastelua on vaikea arvioida, kuinka suuri jouston lisätarve todella on.

Jatkossa joustoa tulisi etsiä läpi koko sähköjärjestelmän ketjusta – tuotannosta siirtoon, varastoihin ja kulutukseen. Jos tukimuoto otetaan käyttöön, sen tulee olla teknologianeutraali ja tasapuolinen eri joustoratkaisuja kohtaan. Mitä markkinaehtoisempi ja kilpailullisempi malli on, sitä paremmin se ohjaa tehokkaiisiin ja kestäviin investointeihin.

Elisa Oyj:n puolesta,

Jukka-Pekka Salmenkaita, tekoäly- ja erityisprojektien johtaja

Jyri Järvihaavisto, yhteiskuntasuhdejohtaja

Järvihaavisto Jyri
Elisa Oyj